

ОКОЛНОСТИ ПОД КОЈИМА ЈЕ ПРЕСТАО ДА ПОСТОЈИ ДРАГАЧЕВСКИ ПАРТИЗАНСКИ БАТАЉОН

После тешке борбе на Трешњици, Драгачевски батаљон Чачанског партизанског одреда, припремајући се за одлучан напад на четнике у Пожеги, задржао се једну ноћ у Здравчићима и Висабаби.

Према распореду напада на Пожегу Драгачевски батаљон је заузео положај између моста на путу према Ужицу и моста на путу према Ариљу. Терен је био отворен и непогодан. За команданта овог сектора одређен је Богдан Капелан коме су, поред Драгачевског батаљона, додељене још две чете Ужичког партизанског одреда.

Капелан је распоредио чете и водове и дао конкретна упутства за наступање. Посебно је упозоравао на сваку евентуалност у борби, храбрио и бодрео борце. Као командант био је врло одлучан, храбар и неустрашив. И у напад на Пожегу ишао је смело и усправно, излажући се на незаштићеном терену великој опасности. Изненада га је непријатељски рафал пресекао. Одмах су му притрчали комесар батаљона Љубиша Тодоровић и заменик комесара Војо Кубуровић и још нас неколико бораца, али помоћи није било. Капелан је био мртав. Погибија Капелана је тешко иа-ла на све борце. Био је то велики ударац за батаљон.

Неколико тренутака после погибије Капелана, комесар батаљона и заменик комесара су ми саопштили да се спремим и да идем за Чачак — да о погибији Капелана известим Штаб Чачанског партизанског одреда, Пошао сам одмах. Пут ме водио поред Друге и Треће чете. Само што сам стигао до њих, сазнао сам да је погинуло још неколико бораца из Драгачевског батаљона, међу којима и командир Друге чете Ратко Парезановић. Нешто даље нашао сам командира Треће чете Љубивоја Пајевића. И он је био рањен.

У Чачку сам затекао право мобилно стање. Нисам нашао ни команданта Одреда Мола Радосављевића ни комесара Ратка Митровића. Нашао сам Моца Вилимановића и њему сам пренео извештај да је Капелан погинуо. Другови из Штаба одреда имали су тада пуне руке посла. Сви су били ангажовани у одбрани Чачка

сд четника Драже Михаиловића због чега сам се из Чачка вратио необављеног посла.

Када сам се вратио у Пожегу, нисам ту нашао батаљон. Рекли су ми да је кренуо за четницима. Пошао сам за њим и уз пут сам стигао Прву чету Драгачевског батаљона са којом сам отишао на Јорег. Комесара батаљона Љубишу Тодоровића обавестио сам о мом путу у Чачак.

Драгачевски батаљон се пре тога задржао два дана у Пожеги. За то време борци су пренели Капелана у Ужице и тамо га сахранили. На место Капелана постављен је за место вршиоца дужности команданта батаљона Душко Ђурђевић, командир Четврте чете. Под његовом командом и командом комесара батаљона Љубише Тодоровића батаљон је наставио борбу против четника.

Борба против четника на Пожеги и борбе око Краљева оставиле су тешке последице на батаљон. Погинуло је 27 бораца а 14 бораца је рањено. Неколико дана пре напада на Пожегу Милојко Ћирјаковић, дотадашњи комесар батаљона, отишао је по задатку на другу дулност. Осим Капелана и Ратка, који су погинули у борби на Пожеги, и Љубивоја, који је био рањен, у борбама на Краљеву погинуо је раније комесар Друге чете Љубинко Радичић, а командир Треће чете Милија Перуничкић био је рањен. Тако је драгачевски батаљон за кратко време остао без свог првобитног кадровског састава коме у тим тренуцима није било замене. Драгачевски батаљон имао је још једну специфичност: од свог формирања он се непрекидно налазио изван територије Чачанског одреда.

Међутим, и поред свих губитака, батаљон је наставио храбро да се бори. Од Пожеге па до Прањана у борби против четника носио је главни терет борби. На Лорету, Субјелу, Тометном пољу, Каменици и око Прањана успешно је разбијао четнике и брзо напредовао.

Прекид борбе против четника затекао је Драгачевски батаљон у Прањанима, одакле се један његов (главни) део вратио у Пожегу с тим да се тамо види шта треба радити. Само три дана пре него што су немачке снаге почеле одлучну офанзиву на слободну територију, Штаб батаљона је одлучио да се борци пусте на тродневно одсуство. Ова одлука о одсуству била је почетак краја ове јединице.

Штаб батаљона није очекивао немачку офанзиву. Док је батаљон био у борбама изван Драгачева, четници су то искористили, организовали се и концентрисали за борбу против партизана. Вршљали су по Драгачеву, нападали партизанске борце и убијали. Ни о овоме се у батаљону тих дана није много знало. Уз све то, батаљон је дочекао офанзиву некомплетан због одсуства и одласка бораца кућама. О одсуству Штаб батаљона није консултовао Штаб одреда у Чачку нити Среско руководство у Гучи, што је било сасвим нормално да учини. Командант батаљона Душко Ђурђевић

противио се давању овог одсуства. Ни командант Одрета Моле Радосављевић се није слагао да се борцима тада даје одсуство. Тада је одлучено да комесар Љубиша Тодоровић иде у Врховни штаб и тражи сагласност за одсуство. Као што се зна, сагласност је добијена. Међутим, пре него што је комесар отишао у Врховни штаб, Штаб батаљона је на своју руку, на путу из Пријевора према Пожеги, пустио једну трећину бораца на одсуство. Пустио је борце који су били родом **ИЗ** Чачка, околине Чачка и доњег краја Драгачева, чиме је све стављено пред свршени чин.

Одласком на одсуство велики број бораца Драгачевског батаљона запао је у тешку ситуацију. Многе су четници похватили и злостављали их. Осим тога, Гуча је 28. новембра бомбардована, (дан када је требало да се борци окупе). Тако је батаљон био сведен углавном на оне борце који нису ни ишли на одсуство. У Гучи се заказаног дана окупило 120, уместо 400 бораца, колико је батаљон бројао пре одлуке о одсуству. Од окупљених бораца формиране су две нове јединице. Оне су одмах, одлуком команданта Чачанског партизанског одреда, упућене на акцију пресецања путева на Лтокву и Караули. Једну од ових јединица, ону коју су према Караули водили Љубиша Тодоровић и Душко Ђурђевић, истог дана напали су четници и Немци и разбили. Остала је само друга јединица, којом је руководио Десимир Ћирјаковић. Осим тога, остала је једна група бораца у Вирову, која се била тамо окупила.

Прву групу бораца, која је ишла на Караулу, четници су напали у селу Ртарима. Тада је рањен, па затим ухваћен, комесар батаљона Љубиша Тодоровић. Сprovedен је у Гучу и касније убијен. Командант батаљона Душко Ђурђевић и заменик комесара Војо Кубуровић успели су са још три друга да се из Ртара повуку у село Вирова, а потом из Вирова према Санџаку.

Јединица којом је командовао Десимир Ћирјаковић добила је задатак да пресече пут на Локви и тиме спречи пролаз Немцима за Пожегу. Договорено је да се уз пут мобилише што више мештана да би с крамповима учествовали у акцији. Ова мобилизација мештана одвијала се доста споро и изгубило се доста у времену тако да су Немци успели да пређу преко Локве и сасвим изненада дођу у Марковицу, скоро у исто време када је стигла и ова јединица. Касније се сазнало да су Немци нашу патролу, која је била послата у извидницу према Локви, заробили.

Због тако изненадног напада и далеко надмоћнијег непријатеља, борба није могла да се прихвати па је одлучено да се јединица најповољнијим правцем повуче. Скуп бораца заказан је код куће Радише Пантелића у Дучаловићима, Ту су борци преноћили, а сутрадан, преко Ртара, Зеока, Тијања и Лиса стигли у Вирово. У Тијању су имали кратку чарку с четницима, Веза са руководством у Гучи била је прекинута. Ситуација је била неизвесна. Тада је један број чланова Партије и руководећег кадра одлучио на своју руку да се јединица расформира, Од бораца је узето оруж-

је и закопано. Са оваквом одлуком борци се нису слагали па су неки јавно протестовали.

Расформирањем ове јединице као и групе бораца која је била окупљена у Вирову коначно је престао да постоји Драгачевски батаљон, који је од свих батаљона Чачанског НОП-а имао најповољније могућности да се повуче на другу слободну територију и тако избегне катастрофу. Међутим, због околности које сам навео то му није пошло за руком, не само целом батаљону, већ ни појединим његовим деловима па ни појединцима.

Милорад - Миле МИТРОВИЋ